วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆส ปริทรรศน์
Journal of MCU Palisueksabuddhaghosa Review
ISSN : 3057-1952 (ONLINE)

จิตวิทยากับพฤติกรรมนิยม

Psychology and Behaviorism

อัจฉราพร ฉากครบุรี, Artcharaporn chakkornburi[1]
E-mail: Natyoodee2012@gmail.com
สรวิชญ์ วงษ์สะอาด, Sorawit Wongsaard[2]
บรรพต ต้นธีรวงศ์, Banpot Tonthirawong[3]
ประมวลศักดิ์ ดีมี, Pramuan Sak Deemi[4]
E-mail: wongsaardsorawit@gmail.com

Received: *January 24, 2024* **Revised:** *July 9, 2024*
Accepted: *September 12, 2024*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “จิตวิทยากับพฤติกรรมนิยม” พบว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลอันเกิดจากการปฏิกิริยา โดยอาศัยระบบต่างๆ ทางร่างกาย และจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดสภาวะจิตใจที่รับรู้อารมณ์ที่แสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ ที่ตอบสนองต่ออารมณ์ทั้ง ดี และ ไม่ดี ซึ่งเป็นพฤตกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอกและโลกภายนอก ดังนั้นมนุษย์จึงจะต้องมีจริยธรรมเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมจะต้องไม่ประพฤติผิดในจริยธรรม ไม่ว่าทางกาย วาจา และใจ เพราะเป็นเครื่องงดเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกาย วาจา และใจ เพื่อให้ ลด ละ เลิก พฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรม เช่น มีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตัปปะ ความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต โดยอาศัยจิตเป็นที่ตั้ง ให้ความประพฤติชอบทางกาย วาจา และใจ ให้มีความสงบเรียบร้อย มีเจตนาตั้งใจเว้น มีเจตสิก มีความสังวรด้วยสติ และมีความไม่ก้าวล่วงกิเลสอย่างหยาบทางกายวาจา ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ มีความสำรวมระวัง ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบสันติในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องนั้นเอง

---

[1] อัจฉราพร ฉากครบุรี, นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[2] อาจารย์ที่ปึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[3] อาจารย์ที่ปึกษา วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

[4] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา, จิตวิทยา, พฤติกรรมนิยม,

Abstracts

This article aims to study 'Psychology and Behaviorism'. It revealed that human behavior results from the reaction by relying on various systems of the body and mind, causing feelings, thoughts, and states of mind that recognize the emotions expressed physically, verbally, and mentally that respond to both good and bad emotions, which are behaviors perceived by the outside world and the world. External. Therefore, student and teachers must behave ethically and develop behaviors of individuals in society who misconduct ethics, whether physically, verbally and mentally, because it is a means of refraining from harmful behavior that occurs physically, verbally, and mind to reduce, give up, stop bad behavior It is the basis for virtue such as compassion, kindness, virtue, evil dread, honesty in life. All are relied on the mind as a source of behavior through the body, speech, and mind for peace. With good intention and mindfulness, one has no rough defilements physically and verbally, associated with wholesome consciousness, mindfulness, wisdom, restraining and living together happily and peacefully in the right way.

Keywords: Buddhism, Psychology, Behaviorism.

บทนำ

สังคมปัจจุบันนี้ สังคมมีปัญหาขั้นรุนแรงเพราะขาดการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะพฤติกรรมยังเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมมาโดยแต่ละคนไม่อาจจะเลือกสิ่งแวดล้อมของตนได้ จึงมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ปัญหาพิษสุราเรื้อรัง สิ่งเสพติด การฆ่าคน[5] เป็นต้น นอกจากนี้ ถ้าเราได้ดูข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์หรือฟังจากวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมักจะพบเรื่องวุ่นวายนานัปการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง การว่างงาน การลักขโมยการฆ่าข่มขืนกระทำชำเราประกอบอาชญากรรม การทำร้าย อัตตะวินิบาติตนเอง และการติดสิ่งเสพติด การฉ้อโกง การขายบริการทางเพศในเด็กวัยรุ่นยกพวกตีกัน มนุษย์ยกพวกตีกัน[6] เป็นต้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน และในโลกปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ศาสนานั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็น

[5] สุพัตรา สุภาพ, **ปัญหาสังคม,** พิมพ์ครั้งที่ 20, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2549), หน้า 13.

[6] จำลอง ดิษยวณิช**, จิตวิทยาของความดับทุกข์,** (เชียงใหม่ : กลางเวียงการพิมพ์ จำกัด, 2544), หน้า 4.

อย่างมาก พฤติกรรมทางศาสนาเป็นองค์ประกอบภายในโครงสร้างพฤติกรรมที่สามารถกำหนดรูปแบบทางการแสดงออกต่างๆ ของมนุษย์ได้ เช่น ความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยมต่างๆ อันเป็นวิถีที่มนุษย์ยึดถือปฏิบัติอยู่ในสังคมเหล่านี้มีบทบาทต่อการแสดงออกที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองให้เกิดการสร้างสรรค์อื่นๆ การเรียนรู้ ความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจแม้แต่การเสริมสร้างในการเลือกสมาชิกในสังคม นอกจากนี้เรายังพบว่าศาสนามีบทบาทต่อต้านพฤติกรรมที่ขัดต่อสังคมและสามารถบันดาลใจให้มนุษย์เปลี่ยนพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมืองสังคมและสิ่งแวดล้อม[7]เป็นต้น

ประเทศไทยเรานั้น มีการนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลาอันยาวนาน โดยเป็นสถาบันหลัก และเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลาอันช้านาน ซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา นั้นมุ่งส่งเสริมให้มีการคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข [8] ดังนั้นความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกายจิตใจและสังคมจึงมีหลักการที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ใดมีสุขภาพสมบูรณ์ สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดีจิตจะทำหน้าที่ควบคุมและสั่งการทำงานทุกอย่างของร่างกายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ[9]ของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขพระพุทธศาสนามีหลักศีล 5 ที่เรียกว่า เบญจศีล เป็นแนวทางเบื้องต้นเพื่อมีคุณธรรมจึงจะสามารถขัดเกลานิสัยใจคอให้มนุษย์มีความประณีตยิ่งขึ้นมีความประพฤติ และการกระทำที่ดีงามรู้จักยับยั้งช่างใจ จะกระทำ จะพูด จะคิด ก็ต้องไตร่ตรองให้รอบคอบดีเสียก่อน[10] ถ้าสังคมขาดการควบคุมด้วยศีล ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยกายบ้าง ทางทรัพย์สินบ้าง มนุษย์จะรู้สึกหวาดหวั่น สะพรึงกลัวไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าสังคมควบคุมด้วยศีลไม่ประทุษร้ายกันด้วยกาย วาจาสังคมของเราจะน่าอยู่มากทีเดียว[11] ดังนั้น ศีล แปลว่า ปกติ เย็น ระเบียบวินัย เป็นต้น กล่าวคือผู้มีศีลต้องมีกายวาจาและใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย ราคะ โทสะ และโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริตศีล 5 จึงเป็นข้อปฏิบัติที่มีประโยชน์ต่อสังคมจึงจำเป็นต้องเข้าใจในศีล 5 เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนรักษาเอง และเพื่อความสงบสุขของสังคมนั้นเอง[12]

แนวคิดและความเป็นมาของพฤติกรรมนิยาม

---

[7] วารีญา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, **จิตวิทยาพุทธศาสนา,** พิมพ์ครั้งที่ 3, (ชีวาภิวัฒน์, 2545), หน้า 1–2.

[8] คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **พระไตรปิฎกศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : รายวัน, 2552), หน้า 2.

[9] รังสรรค์ แสงสุขและคณะ, **ความรู้คู่คุณธรรม,** พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), หน้า 188.

[10] บุญมี แท่นแก้ว, **พระพุทธ,** พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอ.พริ้นติ้ง เฮ้า, 2547), หน้า 5–6.

[11] วสิน อินทสระ, **พุทธจริยา,** พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรม, 2549), หน้า 37 –38.

[12] พระเทวินทร์ เทวินฺโท, **พุทธจริยศาสตรจิรยศาสตร์ และจริยธรรม,** (คุณนงลักษณ์ ครุฑแก้ว, 2544), หน้า 83.

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) ที่จำเป็นต้องดำเนินชีวิตกันเป็นหมู่ เป็นพวกหรือเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องการได้รับการตอบสนองทั้งทางร่างกาย และทางจิตใจจากสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม ดังนั้นการแสดงปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ต่อกันของบุคคลในสังคมเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการนั้น จึงเป็นเรื่องที่พบเห็นได้อยู่ตลอดเวลา แต่สิ่งที่นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจ คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงปฏิสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง บุคคลรอบข้าง รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในสังคมนั้นอย่างไรบ้าง[13] ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมที่อยู่ร่วมกัน โดยมีการกระทำที่แสดงต่อกันหรือที่เรียกพฤติกรรมนั้นถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุว่าการดำเนินไปของชีวิตทั้งของปัจเจกชนและสังคมโดยส่วนรวมจะเป็นไปในทิศทางใด คือ สงบสุข หรือเกิดปัญหาต่างๆ ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละคนที่แสดงออกมา ทั้งในแง่พฤติกรรมที่เป็นส่วนตัว และพฤติกรรมที่แสดงออกมาอันเป็นผลกระทบต่อสังคมรอบข้าง

เพราะมนุษย์ชอบรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม เป็นหมู่ เป็นพวก มีการรวมกลุ่มปะทะสังสรรค์ปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) การกระทำหรือกิริยาอาการที่มนุษย์แสดงออกในแต่ละวัน จึงมีรูปแบบต่างๆ และแตกต่างกันออกไป เป็นธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไปที่จะแสดงกิริยาอาการหรือการกระทำต่างๆ ออกมาทั้งในรูปแบบพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่สามารถสังเกตได้ และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ ความรู้สึก การรับรู้ การคิด การจำ และอารมณ์ต่างๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเสียเป็นส่วนใหญ่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง พฤติกรรมของมนุษย์ทั้งส่วนที่เป็นการกระทำทางกาย ทางวาจา หรือทางใจก็โดยทั่วไปทั้งนักปรัชญาตะวันตกและพุทธปรัชญาเถรวาท นักปรัชญาตะวันตกกลุ่มจิตนิยม (Idealism) มีเพลโต (Plato, 427–347 B–C) เป็นต้น ถือว่า จิตเป็นผู้ใช้ร่างกายให้ดำเนินไปตามเจตจำนงของมัน ร่างกายเป็นสิ่งที่ถูกใช้ จิตเป็นผู้ใช้ร่างกายอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของจิต การกระทำ พฤติกรรมรวมทั้งนิสัยใจคอของมนุษย์ จะเป็นอย่างไรก็แล้วแต่จิตจะสั่งหรือบันดาลให้เป็นไป[14]

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จิตกับร่างกาย ซึ่งเป็นองค์ประกอบของชีวิต มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ร่างกายมีธรรมชาติไม่รู้อารมณ์ ส่วนจิตมีธรรมชาติรับรู้อารมณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจต่างก็อาศัยซึ่งกันและกัน มีผลเสมอกันตามเหตุปัจจัย[15] ดังนั้น พฤติกรรมต่างๆ ที่มนุษย์เราแสดงออกมา ทั้งที่เป็นพฤติกรรมในทางบวกทั้งในทางลบ ย่อมเกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกเวลาและทุกสถานการณ์ และถือว่าเป็นธรรมชาติของการแสดงออกมาทางกาย ทางวาจาโดยมีจิตเป็นผู้คอยกำกับให้พฤติกรมเหล่านั้นเป็นไปในทางที่จิตปรารถนา เมื่อมนุษย์มีองค์ประกอบคือร่างกายและจิตใจ ย่อมมีการกระทำ การแสดงออก การเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลง

---

[13] เติมศักดิ์ คทวณิช, **จิตวิทยาทั่วไป,** (กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด มหาชน, 2546), หน้า 309.

[14] ร.ศ. ดร. สุจิตรา (อ่อนค้อม) รณรื่น, **ปรัชญาเบื้องต้น,** (กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, 2540), หน้า 28.

[15] ศ.ดร.วิทย์ วิศทเวทย์, **ปรัชญาทั่วไป,** พิมพ์ครั้งที่ 15, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2542), หน้า 56–63.

อิริยาบถ และอาการเหล่านั้นถือว่าเป็นธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อการทำความเข้าใจและการเรียนรู้ในธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์ให้มากยิ่งขึ้น การกระทำใด ๆ ก็ตามซึ่งสามารถสังเกตได้โดยบุคคลอื่น หรือโดยการใช้เครื่องมือ พฤติกรรมมิได้หมายความเฉพาะแต่เพียงการแสดงออกทางด้านร่างกายภายนอกเท่านั้น ยังรวมไปถึงการกระทำหรือกิจกรรมภายในความรู้สึกของบุคคลด้วย[16] หมายถึง การกระทำหรือกิริยาที่ปรากฏออกมาทางร่างกาย ทางกล้ามเนื้อ ทางสมอง ทางอารมณ์ และทางความรู้สึกนึกคิด ซึ่งโดยปรกติมนุษย์และสัตว์ย่อมแสดงออกมาให้เป็นที่สังเกตเห็นได้ชัด และเห็นไม่ได้ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้นเป็นสำคัญ[17]

กล่าวสรุป คำว่า “พฤติกรรม” (Behavior) นั้นก็คือ การกระทำต่างๆ ของมนุษย์ที่ปรากฏออกมาทางทวารทั้ง 3 คือ กาย วาจา และใจ อันเกิดจากการปฏิกิริยาทางระบบต่างๆ ในร่างกาย คือ สมอง ระบบกล้ามเนื้อ และระบบต่อมต่างๆ รวมทั้งอารมณ์จิตใจที่เกิดจากสิ่งเร้า และสิ่งแวดล้อมต่างๆ จึงทำให้เกิดเป็นพฤติกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนิยม

1. พฤติกรรมนิยมทางชีววิทยา

นักจิตวิทยา ได้กล่าวถึงพื้นฐานของการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ในทางชีววิทยาว่า อิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เป็นกลไกกระบวนการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ เช่น มีทั้งระบบประสาท ระบบกล้ามเนื้อ และระบบต่อมต่างๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ หากการทำงานของระบบต่างๆ ผิดปรกติ ย่อมทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมแตกต่างไป[18] ซึ่งระบบต่างๆ ย่อมมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่

1) ระบบประสาท (The Nervous System) ของมนุษย์ที่สำคัญแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ (1.1) ระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System) ประกอบด้วย สมอง และไขสันหลัง ซึ่งระบบประสาทส่วนกลาง[19] ทำหน้าที่รับกระแสประสาทจากสมองส่งไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกาย นอกจากนี้ยังมีไขสันหลังเป็นศูนย์ปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex Action) และยังเป็นทางขึ้นลงของกระแสประสาททั้งรับรู้ประสาทยนต์ สมองมนุษย์ และแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ สมองส่วนหน้า (Frontal Lobe) มีหน้าที่ คอยควบคุมการเคลื่อนไหว และหน้าที่อื่นๆที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพ สมองส่วนข้างตอน (Parietal Lobe) มีหน้าที่ควบคุมการรับรู้ และสมองส่วนหลัง (Occipital Lobe) มีหน้าที่ควบคุมในด้านการเห็น (1.2) ระบบประสาทภายนอก (Peripheral Nervous

---

[16] พรรณราย ทรัพยะประภา, **จิตวิทยาอุตสาหกรรม,** (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2529),หน้า 2.

[17] สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ, **จิตวิทยาสังคม,** (กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, 2522), หน้า 1.

[18] เดโช สวนานนท์, **จิตวิทยาทั่วไปฉบับแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมใหม่,** (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2502), หน้า 224–225.

[19] ผศ. ดร. ลักขณา สริวัฒน์, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน,** พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์, 2544), หน้า 37.

System) เป็นระบบเส้นประสาทที่ควบคุมร่างกาย (Somatic Nervous System) และเป็นระบบประสาทที่อยู่ภายใต้การควบคุมของจิตใจสามารถบังคับให้เกิด หรือไม่ให้เกิดพฤติกรรมตามต้องการได้ ดังนี้ คือ (1.2.1) เส้นประสาทรับความรู้สึก (Sensory nerve) (1.2.2) เส้นประสาทสั่งการ (Motor nerve)[20](1.2.3) ระบบประสาทอัตโนมัติ (Automatic Nervous System) เป็นส่วนหนึ่งของระบบประสาทส่วนปลาย (ส่วนนอก) ควบคุมการทำงานของหัวใจ และอวัยวะภายใน มีการทำงานเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของจิตใจ และระบบประสาทอัตโนมัติควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อหัวใจ กล้ามเนื้อเรียบ และต่อมมีท่อ นอกจากนี้ประสาทอัตโนมัติยังมี 2 ส่วนย่อยในการควบคุมอวัยวะภายในให้สมดุล คือ ส่วนซิมพาเทติก (Sympathetic) ทำงานในภาวะเครียด และส่วนพาราซิมพาเทติก (Parasympathetic) ทำงานในภาวะผ่อนคลาย[21]

2) ระบบต่อม (Glands) จากระบบประสาทแล้ว ต่อมต่างๆ ภายในร่างกายก็นับว่า มีบทบาทสำคัญยิ่งในอันที่จะสร้างพฤติกรรม และเสริมความงอกงามหน้าที่ของต่อมโดยทั่วไปนั้น ก็คือผลิน ส่วนผสมทางเคมีขึ้นมา และด้วยส่วนผสมทางเคมี หรือ ที่เรียกว่า ฮอร์โมน นี้เองที่ก่อให้เกิดผลในด้านต่างๆ ขึ้นแก่ร่างกาย[22] ซึ่งระบบต่อมเป็นระบบเป็นการทำงานของร่างกายอีกระบบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจากร่างกายจะทำงานเป็นปกติหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับระบบต่อมต่างๆ ทั้งหลายในร่างกายด้วยเป็นสำคัญซึ่งต่อมก็คือกลุ่มเซลล์จำนวนหนึ่งมารวมกันโดยมีใยพังผืดทำหน้าที่เป็นตัวยึดโยง ระบบต่อมในร่างกาย จำแนกได้ 2 ประเภท[23] คือ ต่อมมีท่อ (Duct gland) และต่อมไม่มีท่อ (Ductless glands)

3) ระบบกล้ามเนื้อ (Muscle or Muscular System) ซึ่งนับว่าเป็นระบบการทำงานที่มีความสำคัญมากระบบหนึ่งของร่างกาย ทั้งนี้เนื่องจากเป็นระบบที่ทำให้ร่างกายสามารถที่แสดงพฤติกรรมการเคลื่อนไหว ซึ่งจะสังเกตจากอวัยวะส่วนใดของร่างกายที่สามารถเคลื่อนไหวได้ อวัยวะนั้นจะต้องมีกล้ามเนื้อเข้าไปเป็นส่วนประกอบด้วยเสมอ และการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายนั้นเป็นผลมาจากการหดและคลายตัวของกล้ามเนื้อ[24] ซึ่งร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยกล้ามเนื้อ 3 ชนิด มีดังนี้ คือ (3.1) กล้ามเนื้อลาย (Striated Muscle) (3.2) กล้ามเนื้อเรียบ (Smooth Muscle) และ (3.3) กล้ามเนื้อหัวใจ (Cardiac Muscle) [25]

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกาย คือ ระบบกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบต่อมไร้ท่อ จะเห็นได้ว่า การทำงานของทั้งสามระบบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง อย่างไรก็ตาม ระบบทั้งสามนั้น จะต้องมีการทำงานที่สัมพันธ์กัน คือ การที่ร่างกายแสดงพฤติกรรมใดๆ ได้นั้นจะต้องอาศัยระบบกล้ามเนื้อซึ่งจะเข้าช่วยให้ร่างกายเกิดการเคลื่อนไหว แต่การที่ร่างกายจะรับรู้สิ่งเร้าต่างๆ

---

[20] วิภาพร มาพบสุข, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2540), หน้า 183.

[21] ผศ. ดร. ลักขณา สริวัฒน์, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**, หน้า 37.

[22] เดโช สวนานนท์, **จิตวิทยาทั่วไป ฉบับแก้ไข ปรับปรุงเพิ่มเติมใหม่,** หน้า 247.

[23] ผศ. เติมศักดิ์ คทวณิช, **จิตวิทยาทั่วไป**, หน้า 99.

[24] **เรื่องเดียวกัน**, หน้า 98.

[25] รศ. สงวน สุทธิเลิศอรุณ, **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน,** (กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, 2543), หน้า 28.

ที่มากระตุ้นแล้วเกิดการสั่งการให้กล้ามเนื้อหดและคลายตัวเพื่อแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยระบบประสาทเป็นตัวสั่งการ นอกจากนี้ฮอร์โมนที่ถูกผลิตจากต่อมไร้ท่อทั้งหลายจะช่วยให้การทำงานของร่างกายเป็นไปตามปกติอีกด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การแสดงพฤติกรมของมนุษย์ทั้งหลาย จะเป็นเช่นไร ส่วนหนึ่งจึงมาจากความสมบูรณ์หรือความบกพร่องในการทำงานของระบบทั้งหลาย รวมทั้งระบบประสาทดังที่กล่าวมาแล้วนี้[26]

2. พฤติกรรมนิยมทางสังคมวิทยา

การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ด้านสังคมวิทยา เป็นการพิจารณาพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่การมีชีวิต และการทำหน้าที่ทั้งส่วนตัว และส่วนรวมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการให้ความสำคัญทางกระบวนการปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม โดยมองว่าลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับลักษณะความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน การรับรู้ความต้องการของผู้อื่น และการรับรู้ความสำคัญของพฤติกรรมในบริบททางสังคม มนุษย์ส่วนใหญ่พยายามที่จะศึกษาและเรียนรู้สังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจสังคมว่า สังคมคืออะไร มีความเป็นมาในอดีต มีการดำรงอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปในอนาคตอย่างไรเป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลักขณา สริวัฒน์ ได้กล่าวถึง “ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมวิทยา” ไว้ในหนังสือจิตวิทยาในชีวิตประจำวันว่ามุ่งไปยังสิ่งแวดล้อมด้านสังคมของอินทรีมนุษย์ สภาพของสังคมแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ได้แก่

1) ประชากร คือ สมาชิกของสังคมที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่หนึ่งอาจเริ่มต้นจากเผ่าพันธุ์หรือพวกเดียวกัน ระยะต่อมาจำนวนผู้คนก็เริ่มมากขึ้นเนื่องจากการสืบพันธ์ของเผ่าพันธุ์ ที่อาจเริ่มด้วยการผสมผสานเผ่าพันธุ์ มีการอพยพออกไปหรือ การโยกย้ายเข้ามา จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนประชากร เช่น มีคนที่อยู่ในวัยเด็กและวัยชรามากกว่าคนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว หรือ คนที่มีลูกผสมมากกว่าเผ่าพันธุ์เดิม เหล่านี้เป็นต้น ด้วยลักษณะที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลต่างๆ ที่แตกต่างกันมากกว่าเดิมไปทีละน้อย โดยสรุปกลุ่มคนเหล่านี้จะมีลักษณะที่สำคัญในเชิงสังคมวิทยา 3 ประการ คือ (1.1) มีลักษณะร่วมของเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่เหมือนกันหรือพวกเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากเผ่าพันธุ์ของสัตว์ตระกูลต่างๆในโลก (1.2) มีลักษณะร่วมกันของเชื้อชาติที่ได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรม และ (1.3) มีลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เกิดจากความเป็นเอกลักษณ์

2) วัฒนธรรม มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ตามลักษณะร่วมของเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ แต่มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่ไม่ซ้ำแบบกันทั้งด้านกายและใจ จึงต้องมีสิ่งต่างๆที่คอยประสานให้คนในสังคมมีการอยู่ร่วมกันอย่างเห็นอกเห็นใจกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันจึงจะเป็นสุขได้ ดังนั้น แต่ละสังคมจึงมีวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบต่อๆ กัน ถ่ายทองกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงมนุษย์รุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อๆไป วัฒนธรรมในสังคมประกอบด้วย (2.1) ระบบสัญลักษณ์ในสังคม ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาท่าทาง และภาษาเขียนเป็นต้น (2.2) ข่าวสารทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันในสังคม

---

[26] ผศ. เติมศักดิ์ คทวณิช, **จิตวิทยาทั่วไป,** หน้า 111–112.

3) ผลิตผลทางวัตถุของวัฒนธรรมในสังคม ผลิตผลทางวัตถุของวัฒนธรรมในสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมปรับเปลี่ยนทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมในสังคมให้มีการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคมได้ เริ่มตั้งแต่การใช้เทคโนโลยีตอบสนองความต้องการในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ เช่น การผลิตเครื่องอุปโภค บริโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตตลอดจนการสร้างสัญลักษณ์หรือสิ่งประดิษฐ์ตามความเชื่อ และค่านิยม

4) การรวมกันทางสังคม การรวมกันเข้าเป็นกลุ่มหรือองค์กรเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะอย่างของสมาชิก การรวมตัวเข้าเป็นกลุ่มหรือองค์กรนี้อาจมีการรวมกันโดยทางสายเลือดเป็นกลุ่มเครือญาติ หรือรวมกันโดยวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากความใกล้ชิด หรือรวมกันโดยมีจุดประสงค์เดียวกัน เป็นต้น

5) สถาบันต่างๆทางสังคม จากองค์ประกอบในเรื่องประชากร วัฒนธรรม การรวมกันทางสังคมดังกล่าวทำให้เกิดสถาบันทางสังคมขึ้น เมื่อคนมีกิจกรรมร่วมกันและมีมากขึ้นก็จะสร้างเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อช่วยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เสร็จสิ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ คนก็สร้างองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อให้คนผูกพันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันสังคมยิ่งซับซ้อนนอกจากจะมีองค์กรหรือหน่วยงานมากขึ้นแล้วรูปแบบของกิจกรรมในสังคมก็จะมีอย่างหลากหลาย และซับซ้อนไปด้วยตามไปด้วย คนจึงได้จัดกระบวนการทำงานให้มีรูปแบบที่จัดเจนต่อเนื่อง และกำหนดบทบาทสมาชิกและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกระบวนการที่มีรูปแบบชัดเจนนี้เรียกว่า สถาบัน ซึ่งหมายถึง งาน วัตถุประสงค์ กิจกรรมบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก เครื่องมือเครื่องใช้ หน่วยงาน องค์กรที่ช่วยกันสร้างขึ้นอย่างมีรูปแบบมีระบบงานที่ชัดเจนและยึดถือปฏิบัติอย่างมั่นคง สถาบันที่คนสร้างขึ้นในสังคมหนึ่งๆ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันสุขภาพอนามัย สถาบันการสื่อสารคมนาคม สถาบันการปกครอง และการเมือง และสถาบันนันทนาการ

6) ทรัพยากรและธรรมชาติในพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าว เช่น ดิน แร่ภูเขา ป่าไม้ แหล่งน้ำ อากาศ แสงแดด อุณหภูมิ ฝน ต้น ไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น

7) รูปแบบของการดำเนินชีวิต เป็นการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมหรือในสถาบันซึ่งในการดำรงชีพของมนุษย์ในเบื้องต้นจำเป็นต้องแสวงหาปัจจัยสี่ในการมีชีวิตอยู่ได้และการดำรงชีวิตต่อไปก็เพื่อสืบพันธ์มีลูกมีหลานในการดำรงเผ่าพันธุ์ของตน จึงมีการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นในสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ สังคมอย่างง่ายๆ ในระยะแรกจะค่อยๆ กลับกลายเป็นสังคมที่ยุ่งยากซับซ้อนไปเรื่อยๆ จนเกิดกิจกรรมทางสังคมร่วมกันทั้งภายในสังคมของตนและต่างสังคมกันเริ่มพัฒนากฎเกณฑ์แห่งการอยู่ร่วมกันเพื่อความสงบสุข เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันเพื่อความสะดวกในการดำรงชีวิต มีรูปแบบของการดำเนินชีวิตและวิธีการอยู่ร่วมกันที่แปรเปลี่ยนไป[27]

3. พฤติกรรมนิยมตามหลักจิตวิทยา

[27] ผศ. ดร. ลักขณา สริวัฒน์, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน,** หน้า 39–42.

จิตวิทยาเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาพฤติกรรม เมื่อวิเคราะห์ดูปัจจัยพื้นฐานพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านจิตวิทยาแล้ว จะเห็นว่า นักจิตวิทยาได้มีแนวคิดเกี่ยวกับแก่นแท้ของมนุษย์ในลักษณะที่แตกต่างกันไป เช่น บางพวกเชื่อว่ามนุษย์เลวมาแต่กำเนิด บางพวกเชื่อว่ามนุษย์ดีมาแต่กำเนิด บางพวกเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้และการฝึกฝนจากประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การกระทำหรือพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมา เป็นลักษณะการทำงานของจิตเป็นใหญ่ การศึกษาปัจจัยพื้นฐานพฤติกรรมของมนุษย์ด้านจิตวิทยามุ่งไปที่การทำงานของจิตอันเป็นส่วนความคิด และความรู้สึกเป็นสำคัญ เพราะกระบวนการทำงานของจิตย่อมส่งผลให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมทั้งภายใน และภายนอก ที่เหมาะสม และไม่เหมาะสมออกมา ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานพฤติกรรมทางจิตวิทยาเนื่องมาจากการทำงานของจิตใจเป็นสำคัญ และการทำงานของจิตใจนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ คือ

1) อวัยวะรับความรู้สึก (Sense Organism) ได้แก่ ประสาทสัมผัส ทั้ง 7 ด้าน คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย การทรงตัว (ประสาทสัมผัสภายนอก) และความรู้สึกภายใน (จิตสัมผัส, ประสาทสัมผัสภายใน) เมื่อประสาทสัมผัสทั้งภายในและภายนอก สัมผัสกันหรือกระทบกัน จุดรวมประสาทสัมผัสทั้งหมดคือสมอง ก็จะแปรความหมายของการรับรู้แล้วส่งประสาทสัมผัสนั้นผ่านมาทางเส้นประสาทต่าง ๆ ก็จะเกิดการรับรู้ (Perception) ว่าสิ่งเร้านั้นคืออะไร มีคุณหรือมีโทษ เกิดความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ สมองอันเป็นศูนย์รวมเกี่ยวกับอารมณ์ ได้รับกระแสประสาทกระตุ้นให้มีอารมณ์โต้ตอบ ทางบวกหรือทางลบ ศูนย์อารมณ์ส่งกระแสประสาทไปเร้าต่อมใต้สมอง (Pituitary) ให้หลั่งน้ำเพื่อกระตุ้นต่อมหมวกไต(Adrenal) ซึ่งจะหลั่งน้ำขับอะดรีนาลิน (Adrenaline) ลงไปในกระแสโลหิต ระบบประสาอัตโนมัติก็ ถูกเร้า เพื่อควบคุมอวัยวะภายในให้มีกิจกรรมเพิ่มขึ้นหรือลดลง

2) สิ่งเร้า (Stimulus) สิ่งเร้านี้อาจเป็นวัตถุหรือนามธรรมก็ได้ เป็นสิ่งเร้าภายนอกหรือภายในร่างกายอินทรีย์เองก็ได้ สิ่งเร้าจากภายในได้แก่ความต้องการอารมณ์ นิสัยหรือความเคยชินและจิตใต้สำนึกสิ่งเร้าที่มีความรุนแรงและความถี่ต่างๆ กัน มีผลให้การแสดงออกของคนแตกต่างกัน รวมทั้งสิ่งเร้าไปกระตุ้นปมในจิตใต้สำนึก ปฏิกิริยาโต้ตอบจะรุนแรงกว่าปกติ

3) ความตั้งใจแน่วแน่ (Attention) คนจะรับรู้รายละเอียดของสิ่งเร้าได้ครบถ้วนถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริงได้ต้องมีความตั้งใจแน่วแน่พอสมควร หากรับรู้สิ่งเร้าน้อยไปหรือขาดไป การแสดงออกโต้ตอบก็จะมีคุณภาพด้อยลงไป เช่น เมื่ออยู่ภายใต้ฤทธิ์ยา มีสิ่งแทรกแซงจากภายนอกจิตใจตกอยู่ในภาวะเร่าร้อน วิตกกังวล หมกมุ่น เบื่อหน่าย ฯลฯ มีผลทำให้ความรู้สึกขาดความแม่นยำ มีผลกระทบต่อกระบวนการทำงานของจิตทั้งหมด และลดคุณภาพของพฤติกรรมโต้ตอบด้วย

4) การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการนึกคิดหรือการทำงานของจิตใจมนุษย์ สิ่งที่ได้เรียนรู้จะบันทึกไว้เป็นความจำ เมื่อสิ่งเร้าที่เคยประสบมาในอดีตปรากฏขึ้นอีก คนก็สามารถเรียกชื่อ บอกคุณค่ามีอารมณ์และแนวคิดในการโต้ตอบได้ถูกต้องเหมาะสม พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ฉะนั้นถ้าการเรียนรู้บกพร่องด้วยคุณภาพและโอกาส คนนั้น ๆ ก็จะมีการทำงานของจิตใจบกพร่องไปมีผลให้การแสดงออกไม่เหมาะสมแต่เราก็สามารถสร้างสถานการณ์ (Conditioning) ให้เขาเรียนรู้เสียใหม่ (Relearn)เพื่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่มาแทนที่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ เป็น

5) การเกี่ยวโยง (Association) ระหว่างศูนย์ต่าง ๆ ในสมอง ทั้งด้านกายวิภาค (Anatomical) และสรีรวิทยา (Physiological) ทุกขั้นตอนในการทำงานของจิตใจจะต้องมีการเกี่ยวโยงระหว่างศูนย์ต่าง ๆ เช่น การรับรู้ว่าสิ่งเร้าคืออะไร มีคุณค่าอย่างไร ต้องมีการเกี่ยวโยงกับเชาวน์ปัญญาและความจำ จึงจะรับรู้สิ่งเร้านั้นได้ถูกต้อง การรับรู้ ไปสู่ศูนย์เกี่ยวกับอารมณ์ศูนย์เกี่ยวกับการพูดและการเคลื่อนไหวด้วย จึงจะเกิดพฤติกรรมโต้ตอบต่อสิ่งเร้าได้

6) ระดับความรู้สึกตัวของบุคคล การรู้สึกตัวของบุคคลมี 3 ระดับ คือ (6.1) รู้สึกตัวเต็มที่ (Full consciousness) เป็นการรับรู้สิ่งเร้าและตอบโต้ได้ถูกต้อง (6.2) ครึ่งหลับครึ่งตื่น(Semi consciousness or Semi coma) เป็นการรับรู้สิ่งเร้าแต่ไม่ตอบโต้ (6.3) หมดสติหรือไม่รู้สึกตัวเลย (Unconsciousness or Coma) เป็นสภาพหมดความรู้สึก ความรู้สึกและการตอบโต้ที่บกพร่องอาจเนื่องมาจากการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาการที่สมองถูกกระทบกระเทือนการตกอยู่ภายใต้ฤทธิ์ยา หรือสิ่งมึนเมา

องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนิยม

องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์มีดังนี้ คือ

1) การรับรู้ (Perception) หมายถึง การแปลความหมายจากการสัมผัสการรับรู้จึงต้องกระบวนการสัมผัส โดยเริ่มตั้งแต่การมีสิ่งเร้ามากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า และส่งประสาทไปยังสมองเพื่อการแปลความหมาย เป็นต้น ซึ่งการรับรู้ของมนุษย์ต้องประกอบด้วย คือ (1.1) สิ่งเร้า ได้แก่วัตถุ แสง เสียง กลิ่น รสต่างๆ (1.2) อวัยวะรับสัมผัส ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้นผิวหนัง ถ้าไม่สมบูรณ์จะทำให้สูญเสียการรับรู้ได้ (1.3) ประสาทในการรับสัมผัส เพื่อเป็นตัวกลางส่งกระแสประสาทจากอวัยวะรับสัมผัสไปยังสมองส่วนกลางเพื่อการแปลความต่อไป (1.4) ประสบการณ์เดิม การรู้จัก การจำได้ ทำให้การรับรู้ได้ดีขึ้น (1.5) ค่านิยม ทัศนคติเช่นการวาดรูปเหรียญ เด็กยากจนวาดเหรียญใหญ่กว่าเด็กมีเงิน รับรู้ว่า เหรียญมีค่ามาก (1.6) ความใส่ใจ ความตั้งใจ ข้อมูลที่สิ่งเกระทบกับอวัยวะรับสัมผัสอาจสูญหายได้ถ้าไม่มีความตั้งใจสนใจรับรู้ (1.7) สภาพจิตใจอารมณ์ เช่นการคาดหวัง ความดีใจ เสียใจ และ (1.8) ความสามารถทางสติปัญญา ทำให้รับรู้ได้เร็ว รวมทั้งความสามารถในการประมวลความรู้เพื่อแปลความได้เร็วขึ้นการจัดระบบการรับรู้[28]

2) สติปัญญา (Intelligent) หมายถึง ความฉลาด ความสามารถทางด้านปัญญาปฏิภาณไหวพริบความถนัด พรสวรรค์ ของคน มีผลมาจากพันธุกรรม ร่วมด้วยบทบาทของสิ่งแวดล้อมประกอบกัน บุคคลที่ได้รับพันธุกรรมทางสติปัญญาที่ไม่ดี แต่ได้สิ่งแวดล้อมที่ดีเหมาะสม เช่น การอบรมเลี้ยงดู อาหาร เครื่องอุปโภคบริโภคอุดมสมบูรณ์ บรรยากาศการศึกษาดี มีความอบอุ่น สุขภาพจิตดี เหล่านี้ช่วยส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาได้ส่วนบุคคลที่ได้รับพันธุกรรมทางสติปัญญามาดี แต่สิ่งแวดล้อมไม่ดี เช่น อดๆ อยากๆ ขาดแคลน มีโรคภัย อยู่ในสถานที่ซึ่งไม่ได้พบเห็นอะไรๆลๆ เป็นสิ่งที่บั่นทอนกำลังปัญญา ดังนั้นทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ต่างก็มีอิทธิพลร่วมกัน ต่อการพัฒนาการของมนุษย์ ในด้านร่างกาย และ

[28] ร.ศ. สถิต วงศ์สวรรค์, **การพัฒนาบุคลิกภาพ,** (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา, 2540), หน้า 8.

สติปัญญา ซึ่งสติปัญญาประกอบไปด้วยความสามารถที่แสดงออกในรูปของทักษะ 8 ด้าน[29] ดังนี้ คือ (2.1) สติปัญญาทางด้านภาษา Linguistic intelligence (2.2) สติปัญญาทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ Logical mathematical intelligence (2.3) สติปัญญาทางด้านดนตรี (Musical intelligence) (2.4) สติปัญญาทางด้านสติสัมพันธ์ Spatial intelligence (2.5) สติปัญญาทางด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว Bodily–kinesthetic intelligence (2.6) สติปัญญาทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล Interpersonal intelligence (2.7) สติปัญญาที่จะเข้าใจตนเอง Intrapersonal intelligence และ (2.8) สติปัญญาที่จะเข้าใจธรรม (Naturalist intelligence)

3) ความคิด (Thought) หมายถึง การคิด เป็นกระบวนการทำงานของสมองในการสร้างสัญลักษณ์ หรือภาพ ให้ปรากฏในสมอง ความสามารถในการคิดนั้น มีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา ซึ่งรองศาสตราจารย์ วินิช สุธารัตน์ ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์ [30]คือ (3.1) จิตใจ (3.2) คุณลักษณะของบุคคล (3.3) สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า และ(3.4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิต คุณลักษณะของบุคคล และสิ่งแวดล้อม

4) เจตคติ (Attitude) ความหมายของ เจตคติ เป็นสภาพความพร้อมของความคิดความรู้สึก และแนวโน้มพฤติกรรมของบุคคลอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ สภาวะนี้ เป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของบุคคล ต่อเหตุการณ์ สิ่งของ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งองค์ประกอบของเจตคติ หรือเจตคติของบุคคล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ซึ่งเฟลด์แมน (Feldman, 1994: 489–490) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้เป็นรูปแบบ ABC (ABC Model) ดังนี้ (4.1) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component – A) เป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ ที่บุคคลมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่รับรู้ (4.2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component – B) เป็นการเตรียมพร้อมของ บุคคลที่จะแสดง หรือไม่แสดงพฤติกรรม ต่อบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่รับรู้ และ (4.3) องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component – C) เป็นความรู้ หรือความคิดของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆที่รับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ดี ไม่ดีถูกต้อง ไม่ถูกต้อง เหมาะสม ไม่เหมาะสม ให้คุณ ให้โทษ องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ จะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน หากองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป เจตคติของบุคคลนั้นก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยลักษณะของเจตคติ เจตคติของบุคคลมิได้มีมาแต่กำเนิด แต่เจตคติ มีกระบวนการพื้นฐานมาจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่ได้รับ (Baron, 1996 : 529) การเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนั้น เกิดได้จากหลายวิธี (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520 : 121–122 เช่น เกิดจากการเลียนแบบบุคคลที่เขาศรัทธา นิยมชมชอบ สังเกตจากการกระทำของบุคคลอื่นและดูผลว่าจะเกิดอะไรขึ้น จากประสบการณ์ที่นำความพอใจ หรือไม่พอใจมาให้ จากการได้รับข้อมูล

---

[29] ร.ศ. วนิช สุธารัตน์, **ความคิดและความคิดสร้างสรรค์,** (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2547), หน้า 62–64.

[30] **เรื่องเดียวกัน,** หน้า 38.

ความรู้จากแหล่งต่างๆ จากกลุ่มเพื่อน จากการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นเป็นต้น เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ได้แต่ต้องอาศัยระยะเวลา และกระบวนการหลายอย่าง

5) อารมณ์ คำว่า “อารมณ์” มาจากภาษาอังกฤษว่า (Emotions) ในแง่ของศัพท์บัญญัติบางทีใช้คำว่า สะเทือนใจ อารมณ์สะเทือนใจหรือ “อาเวค” ทำให้เกิดอารมณ์และความสะเทือนใจ[31] แต่ที่เราสัมผัสได้ค่อนข้างชัด เช่น รัก ชอบ กลัว เกลียด น้อยใจ เศร้าใจ ดีใจ เสียใจ ขยะแขยง ตกใจ โกรธ ริษยา และความเครียด[32] เป็นต้น อารมณ์นั้นจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (1) องค์ประกอบด้านสรีระ (2) ด้านการนึกคิดและ (3) องค์ประกอบด้านประสบการณ์ นอกจากนี้ อารมณ์เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถสัมผัสและสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน แต่เราสามารถรู้สึกถึงสภาวะทางอารมณ์ของบุคคลที่แวดล้อมเราอยู่ได้ เช่น อาจสังเกตได้จากพฤติกรรมที่มิได้แสดงออกเป็นภาษาหรือคำพูด (Nonverbal language) เช่น การแสดงออกทางสีหน้าท่าทาง แต่อาจเกิดความสับสนในการตีความหมายได้ เพราะสังคมแต่ละแห่งอาจมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมือนกัน เช่น การแลบลิ้นให้ บางกลุ่มชนจะถือว่าเป็นการทักทายแต่ในสังคมจีน ถือว่าเป็นการแสดงอารมณ์แปลกใจ หรือประหลาดใจ เป็นต้น อารมณ์ของมนุษย์จะเริ่มมีขึ้นนับตั้งแต่เกิด ซึ่งนักจิตวิทยาพบว่าอารมณ์แรกของมนุษย์นั้นคืออารมณ์ตื่นเต้น ทารกอายุ 3 เดือน จะมีเพียง อารมณ์เศร้า และอารมณ์ดีใจ ส่วนอารมณ์ที่มีความสลับซับซ้อนจะปรากฏมากขึ้นตามวุฒิภาวะ อารมณ์ก้าวร้าวและรุนแรงเป็นผลมาจากการที่บุคคลเกิดความคับข้องใจหรือความรู้สึกว่าตนถูกกดขี่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงต้องเรียนรู้วิธีการควบคุมอารมณ์ของตนให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ที่สังคมแต่ละแห่งได้กำหนดไว้ ก็จะทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขยิ่งขึ้น ซึ่งการแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expression) ประกอบด้วยกัน 2 ประการ คือ (1) การแสดงออกทางอารมณ์โดยกำเนิด Innate emotional expression และ (2) การแสดงออกทางอารมณ์โดยการเรียนรู้ Role of learning in emotional expression

นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนิยมของมนุษย์นั้นไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่เกิดจากสิ่งกระตุ้น ซึ่งสิ่งที่กระตุ้น หรือปัจจัยกำหนดพฤติกรรมขึ้นมานี้มีหลายประการ เช่น การเรียนรู้ การคิด อารมณ์ เจตคติ และค่านิยม เป็นต้น เราจำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจธรรมชาติ รูปแบบ และเหตุแห่งพฤติกรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมมนุษย์ให้ก้าวหน้าต่อไป ซึ่งในการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์นั้น มีตัวปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพื้นฐานที่แสดงออกของมนุษย์ และมีปัจจัยพื้นฐานสำคัญๆ ในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีดังนี้ คือ (1) การรับรู้ Perception (2) การเรียนรู้ Learning (3) สติปัญญาและความคิดIntelligence and Thought (4) ความเชื่อและค่านิยม (Belief and Value (5) เจตคติ Attitude (6) อารมณ์ Emotion (7) แรงจูงใจ Motivation

---

[31] จำลอง ดิษยวาณิช, **วิปัสสนากัมมัฏฐานและเชาว์ปัญญาเพื่อการพัฒนาสุขภาพจิตและเชาว์อารมณ์,** พิมพ์ครั้งที่ 2, ฉบับปรับปรุง, (เชียงใหม่ : แสงศิลป์, 2549), หน้า 95.

[32] วิทยากร เชียงกูล, **จิตวิทยาความฉลาดและความคิดสร้างสรรค์,** (กรุงเทพมหานคร : สายธารในเครือบริษัทวิญญูชน จำกัด, 2551), หน้า 59.

กล่าวสรุปได้ว่า “พฤติกรรม” (Behavior) นั้นก็คือ การกระทำต่างๆ ของมนุษย์ ตามหลักจิตวิทยากล่าวว่า พฤติกรรมหรือกิริยาต่างๆ ที่แสดงออกมาทางร่างกาย วาจา และใจ ต้องอาศัยระบบต่างๆ คือ อาศัยระบบประสาท กล้ามเนื้อ ระบบต่อมและสิ่งเร้า รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดสภาวะจิตใจที่รับรู้ของอารมณ์จึงแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามลักษณะนั้น ๆ ออกมาเป็นลักษณะของพฤติกรรมของบุคคล

ประเภทพฤติกรรมนิยม

ประเภทของพฤติกรรมแบ่งได้หลายลักษณะตามเหตุผลของแต่ละคน[33] มี 2 ประเภท ได้แก่

1) พฤติกรรมภายนอก หรือพฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่บุคคลอื่นนอกเหนือจากเจ้าของพฤติกรรมรู้ สำหรับพฤติกรรมภายนอกนี้บุคคลอื่นต้องอาศัยการสังเกต (Observation) ไม่ว่าจะใช้ประสาทสัมผัสโดยตรงหรือใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกตเพื่อได้ข้อมูล จึงมีการจำแนกพฤติกรรมภายนอกได้อีก 2 ประเภทย่อย คือ (1.1) พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่บุคคลอื่นสามารถสังเกตได้โดยใช้ตาสังเกตเพียงอย่างเดียวก็รับรู้ได้อย่างมีความหมายต่อกระบวนการคิดมากกว่าประสาทสัมผัสอื่น เพราะตาสามารถส่งต่อยังประสาทสัมผัสอื่นๆ ได้ทั้งหู จมูก เป็นต้น (1.2) พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่บุคคลต้องใช้เครื่องมือเพื่อช่วยในการสังเกตจึงจะเห็นได้และทำให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ เช่น การเต้นของหัวใจ คลื่นสมอง ความดันของโลหิต เป็นต้น

2) พฤติกรรมภายใน หรือพฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) หมายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลอื่นไม่สามารถมองเห็นได้หรืออาจสังเกตเห็นได้ยาก เพราะเป็นการกระทำของอวัยวะที่อยู่ภายในร่างกาย เช่น ความคิด (Idea) อารมณ์ (Emotion)ความรู้สึก (Feeling) เป็นต้น

ในการแบ่งพฤติกรรมลักษณะภายนอกหรือเปิดเผย และพฤติกรรมภายในหรือปกปิดนี้อาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมภายนอกหรือเปิดเผย เป็นผลของพฤติกรรมภายในหรือปกปิด ในทำนองเดียวกันพฤติกรรมเปิดเผยอาจจะเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมปกปิดได้เช่นเดียวกัน เช่นในการแสดงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นได้โดยการไหว้ของบุคคลอาจมีพฤติกรรมปกปิดภายใน

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งพฤติกรรมตามลักษณะที่เกิดอีก 2 ลักษณะ คือ (1) พฤติกรรมที่เกิดเองตามธรรมชาติ หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นเองตั้งแต่เกิดโดยไม่ได้รับการฝึกหรือสั่งสอน เช่น การร้องไห้ การหัวเราะ การดูด การกลืน หรือการไขว่คว้า เป็นต้น อันเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ในวัยแรกเกิด และ (2) พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นจากการฝึกหรือได้รับการเรียนรู้ เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การยักคิ้วหลิ่วตา การเล่นดนตรี กีฬาเป็นต้น สำหรับพฤติกรรมชนิดนี้จะเกิดเมื่อมนุษย์เริ่มเลียนแบบ รับรู้ และเรียนรู้ได้พฤติกรรมดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมชนิดใดก็ตามจะเห็นว่าสำคัญต่อมนุษย์มากเพราะสามารถทำให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่ต้องการ ทำให้มนุษย์เกิดความพึงพอใจ และ

[33] ผศ. ดร. ลักขณา สริวัฒน์, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**, หน้า 17–18.

สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และในทางตรงกันข้ามพฤติกรรมของมนุษย์ก็สามารถทำให้เขาประสบความทุกข์ หรือไม่สมหวังดังที่ปรารถนาได้ เช่น เดียวกัน ดังที่กล่าวว่า มนุษย์สุขหรือทุกข์ก็อยู่ที่การกระทำของตนเอง

พฤติกรรมนิยมกับการอยู่รวมกันในสังคมของมนุษย์

พฤติกรรมการอยู่รวมกันในสังคมของมนุษย์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาทางกาย วาจาและใจ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ตามสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และจากสื่อออนไลน์ เป็นต้น เพื่อชี้ให้เห็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายวาจา และใจที่ดี และไม่ดีของบุคคลในสังคม ส่งผลถึงอิทธิพลพฤติกรรมของตนเอง และสังคม ซึ่งจะกล่าวถึง 2 ประการ คือ

1) พฤติกรรมที่ไม่ดี หมายถึง ความประพฤติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอกทางกาย วาจา แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ ในทางที่ไม่ดี และมีผลกระทบทางด้านลบทำให้ตนเอง และผู้อื่นในสังคมเดือดร้อน เช่น ปัญหาเสพสิ่งเสพติดปัญหาติดสุราเรื้อรัง การฆ่ามนุษย์ หรือการฆ่าข่มขืน (อาชญากรรมต่างๆ) การทำแท้ง การประพฤติผิดประเวณี การฉ้อโกง และขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นการปล้น โจรกรรม หรือสื่อลามกอนาจาร เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะของพฤติกรรม และส่งผลให้บุคลิกภาพเสื่อมเสีย เป็นผู้ขาดหลักคุณธรรมจริยธรรม ขาดหิริ โอตตัปปะ ขาดความซื่อสัตย์สุจริตธรรม ขาดความกตัญญูกตเวที เป็นต้น ซึ่งผิดหลักจรรยาบรรณความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในการดำเนินชีวิต จึงเป็นเหตุให้บุคลิกภาพที่แสดงออกมาในทางสังคมเป็นลักษณะที่เสื่อมเสีย มีกายและจิตที่ผิดปรกติ ผิดเพี้ยน ส่อกระทำให้ทางที่ผิดศีลธรรม ทำให้สังคมมีความเดือดร้อนสับสนวุ่นวายอยู่เนืองนิจ ซึ่งมีให้เห็นเป็นประจำในสื่อต่างๆ เช่น ทีวี วิทยุ อินเทอร์เน็ต เฟรชบุค ยูทรูปหนังสือพิมพ์ รวมทั้งนิตยาสารเอกสารต่างๆ ทั้งใน และต่างประเทศ ซึ่งเกิดสาเหตุจากการผิดศีล 5 โดยเจตนา จึงทำให้บุคลิกภาพทางกาย และจิตสูญเสียไปจึงเป็นปัญหาจริยธรรมในระดับสังคม และระดับชาติอีกด้วย ดังตัวอย่างเรื่องราวที่เกิดขึ้นสร้างความเสื่อมเสียให้กับสังคม ชุมชน และประเทศชาติในแง่ลบทางจริยธรรม ซึ่งล้วนแต่เกิดจากการละเมิดศีล 5 หรือข้อปฏิบัติทางคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น การทำแท้ง จับตีนแมวงัดศูนย์เลี้ยงเด็กลักทีวี ดื่มสุราและเมรัยเหตุให้ฆ่าภรรยา หึงเมียซ้อมน่วมหิ้วศพทิ้ง และ ทุบตีแม่บังเกิดเกล้า

จะเห็นได้ว่า “พฤติกรรมที่ไม่ดี” เป็นการแสดงออกของบุคคลที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอกทางกาย วาจา และใจ ที่แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ ในทางที่ไม่ดี หรือเป็นพฤติกรรมที่ประพฤติผิดในศีล 5 ประการ คือ การทำแท้ง การฆ่าสัตว์ ฆ่ามนุษย์การประพฤติต่อสามีภรรยา การพูดเท็จ พูดคำหยาบ และการดื่มสุราเมรัย เป็นผลกระทบทางด้านลบทำให้ตนเอง และสังคมเดือดร้อนสับสนวุ่นวาย พฤติกรรมและบุคลิกภาพของตนเองเสื่อมเสียไป เป็นผู้ขาดหลักคุณธรรมจริยธรรม หิริ โอตตัปปะ ความซื่อสัตย์สุจริตธรรมความกตัญญูกตเวที ซึ่งผิดหลักจรรยาบรรณความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงเป็นปัญหาจริยธรรมในสังคม และระดับชาติดังเรื่องราวที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น

2) พฤติกรรมบุคคลที่ดี หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอกทาง กาย วาจาและใจ เป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมาในรูปแบบของการกระทำ ที่ประกอบด้วยคุณธรรม และจริยธรรม

เป็นที่ตั้ง เป็นบุคคลที่ประกอบด้วยคุณคุณงามความดี มีเมตตา กรุณามีหิริ โอตตัปปะ มีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่กระทำให้ตนเองและผู้อื่นในสังคมต้องเดือดร้อน เป็นผู้ที่ยังรู้จักยับยั้งช่างใจใฝ่ในการกระทำความดี รู้จักรับผิดชอบชั่วดีรู้จักยั้งยั้งช่างใจในความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำจิตใจจนเป็นทุกข์ และรู้จักอดทนอดกลั้นต่อกิเลสอยู่บ้าง รู้จักใช้ปัญญาที่ประกอบด้วยเหตุผล มากกว่าใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหา ซึ่งมีให้เห็นอยู่ในสังคมปัจจุบันมากมาย เช่น การไม่ประพฤติผิดในศีลธรรม หรือ การไม่ทานเนื้อสัตว์ การช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์โดยไม่หวังผลตอบแทนความมีกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา เป็นต้น ซึ่งในหมวดนี้จะยกตัวอย่างของบุคคลผู้มีคุณธรรมมาประกอบและส่งผลถึงบุคลิกภาพด้านความประพฤติที่ดีงาม ตัวอย่างเช่น การออกบวช นักเรียนกตัญญูสอนดนตรีแทน เก็บทองคืนเจ้าของ ขอทานกตัญญู

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมที่ดี เป็นการแสดงออกต่อโลกภายนอกทางกาย วาจา และใจ เป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่ประกอบด้วยคุณธรรม และจริยธรรมเป็นที่ตั้ง ประกอบด้วยคุณงามความดี มีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตัปปะ มีความเกื้อกูลต่อกัน และมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ไม่กระทำให้ตนเอง และผู้อื่นในสังคมเดือดร้อน เป็นผู้ที่ยังรู้จักยับยั้งช่างใจ ใฝ่ในการกระทำในทางที่ดี รู้จักรับผิดชอบชั่วดี รู้จักยั้งยั้งช่างใจในความโลภ ความโกรธ ความหลง เช่น การออกบวช หรือเก็บทองคืนเจ้าของ ขอทานกตัญญู หรือการช่วยเหลือด้าน สังคมสงเคราะห์โดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นต้น ส่งผลให้พฤติกรรม และบุคลิกภาพด้านความประพฤติเป็นที่ชื่นชมของบุคคลในสังคม

บทสรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์ “การพัฒนาจริยธรรมกับพฤติกรรมของมนุษย์ พบว่า กระทำต่างๆ หรือกิริยาที่แสดงออกมา โดยอาศัยการทำงานของระบบต่าง ๆ คือ ระบบประสาท กล้ามเนื้อ ระบบต่อม และสิ่งเร้าต่างๆ มากระตุ้นทำให้จิตเกิดสภาวะทางอารมณ์โดยอาศัยจิตใจเป็นตัวรับรู้อารมณ์ และแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาที่อยู่ภายใต้พื้นฐานจริตทั้ง 6 ประการ ของแต่ละบุคคล ว่ามีพื้นเพ นิสัย อย่างไร และแสดงพฤติกรรมออกมาทางกาย วาจา และใจทางด้านที่ดี และด้านที่ไม่ดีที่เป็นสุจริต และเป็นทุจริต เป็นกุศล และอกุศลในที่สุด คือ พฤติกรรทางกาย พฤติกรรมทางวาจา และ พฤติกรรมทางความคิด โดยเฉพาะ มีพฤติกรรมที่ดี ซึ่งเป็นการกระทำออกมาทางกายวาจา และใจ กล่าวคือ การปฏิบัติดำเนินชีวิตตามหลักของเบญจศีล 5 ประการ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย และเป็นผู้ความสังวร ระวังสำรวมจิตใจของตนเองเป็นสำคัญ เป็นผู้ที่ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีหิริโอตตัปปะ และแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเหมาะสม รู้จักยับยั้งช่างใจ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งเป็นการแสดงออกมาทางด้านที่ไม่ดี ทางกาย วาจา และใจ ที่เป็นอกุศลไม่ดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล คือ มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ ดื่มสุราเมรัย และไม่ดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรม ไม่เป็นผู้ความสังวร ระวังสำรวมจิตใจของตนเอง คือ เป็นผู้ที่ขาดความเมตตา กรุณา ขาดความซื่อสัตย์สุจริตธรรม และหิริ โอตตัปปะปะ ขาดความยับยั้งช่างใจ ใช้

อารมณ์มากว่าเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ จนเป็นเหตุให้ตนเอง และสังคมได้รับความสบสนวุ่นวาย และเดือดร้อนในที่สุด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **พระไตรปิฎกศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : รายวัน.

จำลอง ดิษยวณิช. (2544). **จิตวิทยาของความดับทุกข์.** (เชียงใหม่: กลางเวียงการพิมพ์ จำกัด.

จำลอง ดิษยวาณิช. (2549). **วิปัสสนากัมมัฏฐานและเชาว์ปัญญาเพื่อการพัฒนาสุขภาพจิตและเชาว์อารมณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ฉบับปรับปรุง. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.

เดโช สวนานนท์.(2502). **จิตวิทยาทั่วไปฉบับแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมใหม่.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

เติมศักดิ์ คทวณิช. (2546). **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด มหาชน.

บุญมี แท่นแก้ว. (2547). **พระพุทธ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอ.พริ้นติ้ง เฮ้า.

พรรณราย ทรัพยะประภา.(2529). **จิตวิทยาอุตสาหกรรม.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

พระเทวินทร์ เทวินฺโท. (2544). **พุทธจริยศาสตรจิรยศาสตร์ และจริยธรรม.** คุณนงลักษณ์ ครุฑแก้ว.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.** กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). **พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วินิช สุธารัตน์. รศ. (2547). **ความคิดและความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น จัดพิมพ์.

รังสรรค์ แสงสุขและคณะ. (2544). **ความรู้คู่คุณธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลักขณา สริวัฒน์ล. ผศ. ดร. (2544). **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน.** กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.

วนิช สุธารัตน์. ร.ศ. (2547). **ความคิดและความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

วสิน อินทสระ. (2549). **พุทธจริยา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรม.

วารีญา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2545). **จิตวิทยาพุทธศาสนา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. ชีวาภิวัฒน์.

วิทย์ วิศทเวทย์. ศ.ดร. (2542). **ปรัชญาทั่วไป.** พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

วิทยากร เชียงกุล. (2551). **จิตวิทยาความฉลาดและความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร : สายธารในเครือบริษัทวิญญชน จำกัด.

วิภาพร มาพบสุข. (2540). **จิตวิทยาทั่วไป.** ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ : กรุงเทพมหานคร

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. (2522). **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. รศ. (2543). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน.** กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.

สถิต วงศ์สวรรค์. ร.ศ.. (2540) **การพัฒนาบุคลิกภาพ.** กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา.